

Documentele Camerei Deputaților
(pentru anul 1872, vol. XVIII) doc. nr. 795

**Darea de seamă a ministrului învățământului
privind organizarea învățământului public pentru anul 1872**

B. Despre Universitatea de Științe din Cluj

Așa cum am menționat deja în raportul prezentat pentru anul 1871/72, Maiestatea Sa a aprobat începerea demersurilor pentru înființarea universității de științe din Cluj și a desemnat ca locație fosta clădire a guberniului. În acel raport am amintit și importanța faptului de a pune la dispoziția universității de la momentul înființării sale colecții care să-i faciliteze activitatea didactică, astfel încât a fost semnat un acord între universitate și Societatea Muzeului Ardelean, privind predarea colecțiilor muzeului în folosirea universității. **Această convenție, prin care universitatea primește în folosire biblioteca deosebit de valoroasă a muzeului, precum și colecția de manuscrise, a fost ratificată de Maiestatea Sa în data de 1 octombrie 1872.**

[...]

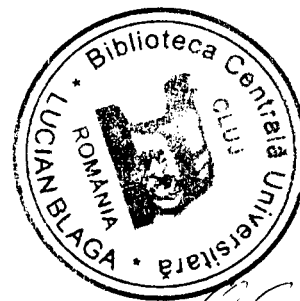
Astfel universitatea a început activitatea la 1 noiembrie, în parte în locațiile unde funcționa mai devreme academia de drept (în clădirea liceului romano catolic), pe de altă parte în spațiile degajate de fostul guberniu, în cazul celorlalte trei facultăți, cu excepția spațiilor, unde încă este depozitată arhiva gubernială. Au fost cheltuite 16.925 de forinți pentru reamenajarea spațiilor, reabilitarea clădirii și pentru mobilier. **Anul trecut a fost transportată la Budapesta și arhiva gubernială, iar spațiile eliberate au fost date în folosirea universității, care a și demarat lucrările de reorganizare în spații adecvate de bibliotecă.**

[...]

Prima tranșă de dotare a universității a costat în total 59.040 de forinți. (...) Ceea ce a rămas din bugetul original alocat dotării, am pus la dispoziția universității, cu condiția să fie cheltuită pentru material didactic și pentru achiziție de carte pentru bibliotecă.

[...]

Biblioteca muzeului ardelean a fost pusă la dispoziția universității, fosta bibliotecă a academiei de drept, respectiv ce a institutului medico-chirurgic intră în patrimoniul universității și din banii rămași din bugetul de echipare, s-au efectuat mari investiții pentru bibliotecă. Însă, din moment ce o bibliotecă bine dotată este indispensabilă atât pentru predare, cât și pentru studiu, am depus eforturi pentru completarea colecțiilor. Astfel, am intervenit pe lângă Maiestatea Sa, și am obținut dreptul de proprietate asupra acelei părți din Biblioteca Benigni, cumpărată în 1855, care este în prezent depozitată în spațiile liceului romano-catolic.

C. C. C.

Subsemnata Kiss Clara certific exactitatea traducerii solicitata de *Luigi* cu textul mscrisinii autentic/cu legalizare de semnatura/sub semnatura privata/in original/copie legalizata *bu cca*

/copie simpla in limba maghiara care a fost vizat de mine,

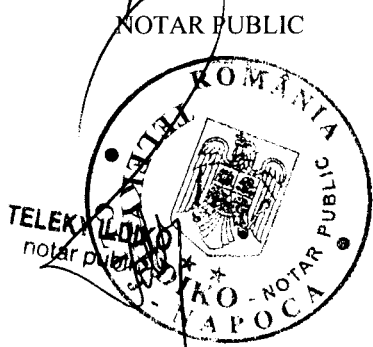
Traducător și Interpret Autonom
KISS CLARA
Maghiara
Aut. M.J. 45441/2006

ROMANIA
BIROUL NOTARULUI PUBLIC TELEKY ILDIKO
Cluj-Napoca, Str. Moșilor nr. 1A, sc. B, ap. 29
Cluj-Napoca C.I.F. 26526557

ÎNCHEIERE DE LEGALIZARE A SEMNĂTURII TRADUCĂTORULUI

Nr. *934* /anul luna ziua *1 IUN. 2010*

TELEKY ILDIKO notarul public, in temeiul art.8 lit.e si j din Legea nr.36/1995,legalizez semnatura de mai sus a lui Kiss Clara traducător autorizat, in baza specimenului de semnatura depus, de pe cele *1* exemplare ale in scrisului.
S-a perceput onorariul de *15* lei, cu chitanța nr. *511 / 11 IUN. 2010*

öndijak,

[Handwritten signature]

Végre igénybe fog vétetni az eddig megszerzett, s ezután netán még megszerzésre szükséges tér még az orvoskari tanártestület külön épülete által is, melyben a dékáni hivatal az orvoskari könyvtár, levéltár, orvosi nyilvános vizsgálatok, szigorlatok és magántanári habilitatiók megtarthatására szolgáló termek helyeztetnének el, melyek eddig nagyobb részben bérbevett magánházakban vannak elhelyezve.

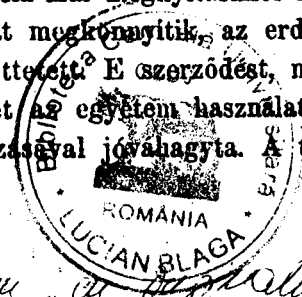
Építkezési szempontból a budapesti tudomány-egyetemnek legnagyobb szüksége volt új épületre az egyetemi könyvtár részére. A régi épület életveszélyes állapotban volt, melyet csak folytonos javítások által lehetett az összeroskadástól nagynehezen megmenteni; a lectoriumok oly szűkek voltak, hogy bennük, főleg téli hónapokban a lég mephiticus volt; a könyvek helyszűke miatt a legnagyobb rendetlenségben voltak, s a becses munkák közül sok a földön hevert. Miután tehát a könyvtár telke iránt évek hosszú során keresztül folytatott pert, mint már az előbb jelentésben említettett, elődöm barátságosan kiegyenlítette, legfőbb gondjaim egyike volt az új könyvtári épületnek építését foganatba venni, s e célra a tervek és költségvetések elkészítése és jóváhagyása után a szükséges költségnek a törvényhozás engedélyezését kieszközölni, a mi meg is történt, az építkezés időközben már annyira haladt, hogy az új épület teljesen elkészülve s berendezve 1875-ik év folyamában rendeltetésének át fog adhatni. Az építkezési költségek 474.638 frttal vannak engedélyezve; a belső felszerelési költségek megállapítása iránt pedig a tárgyalások folyamatban vannak, egyttal intézkedés tétetvén, hogy azon munkák többszörös példányai, melyekre nézve az egyetemi könyvtár külön célját tekintve nem szükséges, hogy több példányban meglegyenek az új épületbe át ne vétessenek, hanem külön jegyzékbe foglaltassanak, hogy azután más intézeteknek át lehessen azokat engedni. Intézkedés van téve továbbá, hogy a kötetlen könyvek bekötteszenek; az egyes munkák hiányzó részei kipótoltassanak; azon könyvek, melyek évek óta kikölcsönözve vannak, a könyvtárba beszálltassanak; a tudomány egyes szakjaiban hiányzó munkák megszerzteszenek; könyvtári személyzet létszáma, minősége és fizetése megállapittassék; a tisztviselők számára szolgálati utasítás dolgoztassék ki, s a könyvtár kezelésének módozata, s az e körüli eljárás, valamint az olvasó-közönség, ugyszintén a könyvtári tisztviselők irányában is szabályoztassék.

Ösztöndíjak,

A budapesti egyetem hallgatói 1872/3. tanévben a kincstári alaphól a költségvetés szerint 12.870 frtot különféle más alapokból pedig 16.720 frtot s így összesen 29.590 frtot élveztek ösztöndíj fejében, ide nem számítván azon összegeket, melyek magán pártfogók kezelése alatt lévő ösztöndíji alapítványokból adományoztattak.

B) A kolozsvári tudomány-egyetem.

1871 $\frac{1}{2}$ -ik évi jelentésemben már említettett, hogy ő felsége ez évi máj. 29-én kelt legmagasb elhatározásával megengedni méltóztatott a kolozsvári tudomány-egyetem felállítását, s hogy ezen egyetem helyiségéül a volt főkormányzszéki épület jelöltetett ki. Felemlítettett e jelentésben az a szempont is, hogy az egyetem már megnyitásakor rendelkezessék oly gyűjteményekkel, melyek feladata megoldását megkönnyítik, az erdélyi muzeum-egylettel gyűjteményei átengedése végett szerződés kötött. E szerződést, mely a muzeum-egylet nagybecsű könyvtárát, s kézirat-gyűjteményét az egyetem használatába bocsátja, ő felsége 1872. október 1-én kelt legfelsőbb elhatározásával jóváhagyta. A tör-

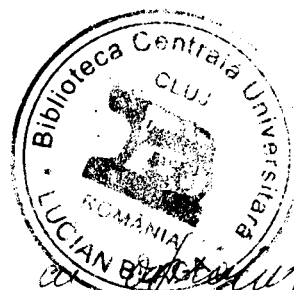
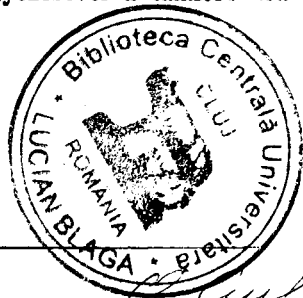
vényhozás az egyetem felállítását négy tudománykarral, u. m. 1. a jog- és államtudományival, 2. az orvossal, 3. a bölcsész-, nyelv- és történettudományival, 4. a matematikai és természettudományival, s e két utóbbi karhoz csatolt gymnasiumi tanárképzéssel, különben egészen a budapesti egyetemnek megfelelő szervezettel az 1872-ik évi XIX. törvénnyel rendelte el, s azon évi XX-ik törvénnyel a felállítási és első felszerelési költségekre 6.000 frtot, az azon tanév 3 utolsó havi költségeinek fedezésére 41.734 frtot, mint póthitelt szavazott meg.

A ministeri tárcza magamra vállalása után első és kiváló gondomnak tekintem az egyetem tanári testületét lehetőleg az ország legjobb erőiből elismert nevű tanférőkből, s olyan ifjú emberekből, kik a külföld kitünőbb egyetemcsein nyerték kiképzésüket és itthon a tanügy terén eredményeket mutattak fel, állítani össze. Midőn ő felsége szept. 29-én kelt legmagasb elhatározásával 30 rendes és 5 rendkívüli tanárt (melyhez pótlólag öt tanár kinevezése járult) méltóztatott kinevezni, megtehettém az egyetem megnyitására szükséges lépéseket. E célból felkértem gróf Mikó Imrét, hogy az egyetem alakulási munkálatainak vezetésére a ministeri biztosságot vállalja el. E köztiszteletű hazafi, életét különben is Erdély közművelődési érdekei emelésére szentelve, örömmel fogadta meghívásomat, melynél fogva azzal biztam meg őt, hogy egy, közművelődési szempontból oly fontos tényezővé válható intézetet a nyilvánosságnak adjon át. Gróf Mikó híven bevégezte feladatát: szervezte az egyetemi tanácsot, vezette a rector- és dékán- választásokat a hozzá beküldött utasítások és szabályrendeletek alapján, s az 1872|3. tanév kezdetén ünnepélyesen megnyitotta az egyetemet.

A lelkesedés, mely a Királyhágón tuli részekben e tény által felkeltetett, mutatta, hogy ott az intézet horderejét felfogni és méltányolni tudják. Kolozsvár városa közönsége nov. 10-én tartott ülésében örökös alapítványt tett a négy karban évenként kitűzendő négy-négy százforintos, összesen tehát 1.600 frtos alapítványról, s azóta magánosok is járultak egyes ösztöndíjak létesítésére.

Ily auspiciumok közt kezdette meg az intézet nov. 1-jén működését, részben azon helyiségekben, hol korábban a m. k. jogakadémia volt elhelyezve, t. i. a kath. lyceum épületében a jogi facultás, részben pedig t. i. a többi 3 facultás a volt főkörmányszéki épület helyiségeiben, kivéve azon helyiségeket, melyekben akkor még levéltár volt elhelyezve. E helyiségek 16.925 frt költséggel a célznak megfelelőleg át alakították, s az épület felszereltetett, bebutoroztatott, kibővítettett, szóval a célznak megfelelő állapotba tétetett. Mult évben azonban a volt főkörmányszéki levéltár Budapestre szállítván, ennek helyiségei is az egyetem céljaira leendő fordítás végett át adattak, melyeknek célszerű könyvtári helyiségekké leendő átalakítása már munkába van véve.

A kolozsvári Karolina-kórház, melyben a kórodák el vannak helyezve, ugy a tudomány művelése és a tanítás, mint pedig a betegápolás érdekében, egyetértve a belügyministeriummal, rendeztetett be, és pedig akképen, hogy a tanárok az összes betegek gyógykezelésével megbiztatván, a szemészeti betegágyszám 13-ról 24-re felemeltetett, s az intézetben tanterem s betegvizsgáló szobák rendeztettek, minek eszközlése végett a kórházi gondnok természetbeli szállása felhasználtatván, részére külön lakás fogadtatott ki; a belgyógyászati és sebészeti osztályok tanczélokra, egyelőre 30—30 ágygyal szereltettek fel, oly intézkedés mellett, hogy a tanárok osztálybeli betegeiket is ezeknek beleegyezésével a tankórodára szállithassák; a kórboncztnai tanszék számára

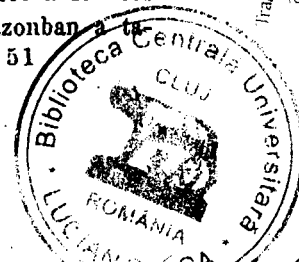
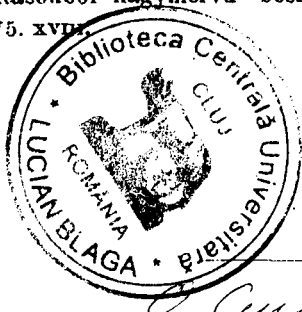
a Karolina kórházban hullakamra és bonczvizsgáló terem állíttatott fel; végre a kór- és élettani intézet is a czélnak megfelelő módon felszereltetett.

A kolozsvári Karolina-kórház alig rendelkezvén jelenleg annyi betegágygyal, mennyi az egyetemi czélokra okvetlenül megkívántatik, s a betegszám tetemesb szaporodása a helyi viszonyoknál fogva a jövőben sem lévén várható, ugy az igazgatás és kezelés egyszerűsítése, mint pedig a már évek óta tervezett új kórházi épület előbbi felállítása végett, mely czélra ő felsége már 1870. évi július hó 3-án kelt legfelsőbb elhatározásával a himlő-oltási alapot fordítani megengedte, a belügyminister ur azon javaslatomat elfogadta, hogy a Karolina-kórház kormányzása rendeltetése s alapítványainak épségbentartása mellett a vallás- és közoktatási ministerium hatáskörébe téessék át, az ott ápolt fizetésképtelen betegek után felmerülő ápolási költségek a közkórházaknál szokott módon, a tanítás okozta többlet pedig a közoktatási tárczából fedeztetvén. Ezen intézkedés életbeléptetése jelenben tárgyalás alatt van, s mielőbb be fog fejeztetni.

Az egyetem ezen első felszerelése 59.040 frtba került. Hogy a taneszközök KISS CLARA
Maghiar
Aut. M. J. 1544/260
kel a tanügy előhaladottabb igényeinek is meg lehessen felelni, szükségesnek láttam a nyári szünet alatt dr. Abt Antalt, a természettan tanárát, külföldre küldeni, hogy a fizikai műszereket a legkiválóbb és elismertebb nevű intézeteknél a czélnak megfelelőleg rendelje meg, továbbá Koch Antalt, az ásványtan tanárát megbiztam, hogy az ásványtani intézetet, mennyiben a muzeumegylet gyűjteményében hézagok volnának, szerelje fel. Év folytán dr. Fleischer Antalt küldöttem ki a külföldi vegytani intézetek tanulmányozására, s a kolozsvári intézet szükséges eszközeinek beszerzésére. A csillagda számára a boldogult elődöm, h. Eötvös József által beszerzett csillagászati eszközöket ezen egyetem birtokába bocsátottam át, s kieszközöltem a kath. tanulmányi alapnál, hogy ez a saját birtokában lévő csillagdat az egyetem használatára átengedte. Továbbá a felszerelésre szánt összevből eszközölt megtakarításokat hasonlólag az egyetem czéljaira utalványoztam ki, hogy, a mennyiben a taneszközökben, továbbá a könyvtárban hézagok volnának, azokat ebből igyekezzenek pótolni. Ily módon igyekeztem ez intézetet külső felszerelésiben is olyaná tenni, hogy feladatának minél sikeresebben és czélszerűbben megfelelhessen.

Egyik feladata lévén az egyetemnek a középiskolai tanításra tanerőket nevelni, az 1872: XIX-ik törvényczikk 3. §-ának megfelelőleg, még az első tanév folyama alatt felállítottam a tanárvizsgáló bizottságot és tanárképezdét, mindkettőt a pesti hasonló intézetek szervezete alapján, a tanárképezdének szervezete azon tanulmányokra is kiterjesztetvén, melyek reáltanodai tanároknak nézve nélkülözhetlenek. Mindkettő a bölcsészeti és matematikai s természettudományi kar tagjaikól a karok által választatván meg, minek alapján az első elnökévé Imre Sándort, az utóbbinak igazgatójává pedig Szamosi Jánost neveztem ki. Ezen két intézet működését már az első év második felében megkezdette; még pedig a tanárképezde 14 rendkívüli taggal, kiknek félévre 100—100 frtos ösztöndíj rendeltetett, a második évben pedig 16 rendes taggal, kik 300—300 frtos állami ösztöndíjban részesülnek. A tanárvizsgáló bizottság működési körét azzal szélesítettem, hogy a reáliskolai tanárjelölteknek megvizsgálására is felhatalmaztam.

A muzeum-egylet könyvtára az egyetem használatára áll, s a régi jogakadémia és orvossebészeti intézet könyvtára beolvadt az egyetem könyvtárába, sőt a fennebb említett megtakarításokból nagymérvű beszerzések eszközöltettek ugyan, azonban a képvih. IROMÁNY. 1872—75. XVII.

Traducător și Interpret Autentic
KISS CLARA
Maghiar
Aut. M. J. 1544/260

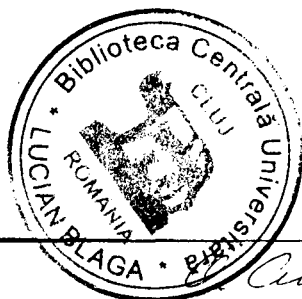
mulásnak és tanításnak egyaránt fontos eszköze jól felszerelt könyvtár lévén, annak szaporítására törekedtem. E célból eszközöltem ki ő felségénél, hogy az 1855-ben megvásárolt Benigni-féle könyvtárnak azon része, mely a kath. lyceumban volt elhelyezve, az egyetem birtokául átengedett.

Az egyetem polgárai önművelődési eszközeinek emelésére szolgál az egyetem kebelében felállított egyetemi kör is, melynek alapszabályait a belügyminister urral egyetértve megerősítettem, továbbá az angol és francia nyelvek tanításával alkalmas tanférfaiknak megbizása, kik működésüket a mult évben meg is kezdték.

Az egyetem első éves működése befejezésével már az alakulás nehézségein túl van: most rajta áll, hogy buzgalommal, kitartással, lankadatlan szorgalommal, a hozzá kötött reményeknek megfeleljen. Volt pedig a jog- és állattudományi karban 12 rendes és rendkívüli tanár, s egy segéd-tanár (az államszámviteltanra), az orvosi karban 11 r. és rk. tanár, a bölcsészeti karban 10 r. és 2 segédtanár (a francia és angol nyelvre), s a mennyiség-termesztudományi karban 7 r. tanár.

A hallgatók száma volt a mult tanévben 303; ezekből a jogtudományi karnál 148 r. és 5 rk., az orvostudományi karnál 37 r. 5. rk., a bölcsészeti karnál 35 r. 8 rk., a természetudományi karnál 46 r. 4 rk., gyógyszerész-hallgató 11, sebészhallgató 4.

E számok mutatják, hogy Erdély a régi traditiokkal nem tud szakítani, és hogy a jogi pályához való hajlam ott még most is tulsulyban áll. Ugyanis, mig a jogi karba 153 hallgató iratta be magát, addig az egyetem többi karait alig vették igénybe, s távolról sem használták fel a számukra nyújtott alkalmat annyira, mint azt honunk mostani szükségei követelik.

Prof. Dr.

Dr. C. C. C.